

Өртээ 2 көп.

соруларганын шийтпирлэринче массалар-
нын куэнииникилтирини организацан ба-
уа уаандарын бишпирине, уауа айма-
херектерин боттадырарына хой-хой
кичилерини талаштылары. Агым-агым
болган джурналар, газеталар, башка
хоббастарыны билпир мергежилде-
леп, СЭКП-нин XXII съездини олаалан
айтыкан. Ал милдет уауа аймак-херек —
чаа беш чыл планы болуп турар. СЭКП
ТК-нын март, сентябрь Пленумары кол-
лоз аймак-агымга болган улетувур би-
етини организацалык болган акжиздикчи
аймак-чорудалгавыты оша куштедир-
ген. тодаргяп соруларганын болган
дэштиг болдурун. Оз дуугайы амыд-
рал, аймак-ий бадыйлык берген. Эртемге
болган практикага үндесилетинген
планнар куестенинип, улетувурни болган,
коллоз аймак-агымнын экономикалык бузу-
редиле биде бижыгын, хогасуу турар,
Чоокка чедире-е хогасуу, шугуучулдун
турган болушун — (Барым-Хезикчи).
«Экономунимални херекле» (Тайдун) болган
оске-даа аймак-агымлар ам кедиртуп, ма-
даний турар апарганы тааварына эвес.
Оларда партия организациалары бот-ни-

ХАЙЫРАКАНЧЫЛАР МУРНАП БАР ЧОРУУР

түшүндө чангыс чыл болгаш-ла көстүп келген. Сут саалдамы, тарва дүжүдү бөдөн, артылдың акша орулганы 40 муруб болган.

Эрткен чылдың түшүндө оон-да акыл болган. Колхозтун экономикалык быжыктар дугайында партиянын сагыш саямышкынын ачымында, колхозчуларнын шудургу куш-жымынын түшүндө, артык жокчулукшында уштуруп үнгөн, колхозчуларнын амыралды денилген бөдөн, келээ жыл-аргы продукттарын беттээринин план-чагыны колхоз бтурулу бекем жүрүстөткөн.

Колхозчулар бө чедийшкенирин канды бергелерин артып тургаш чедип алганын дээрин чугаалар турар чүддөрүн мою алаанда пардамысы.

Чаа беш чылда улам бурунгаар базар

Көдүрлүүшкүн мурнунда

Бүгд санаторийге дымштаньы халас бүт
төвканы берген.

Бодэ ажил-агүй артеди кедэ
ажыл-агүй продукциязынның бүтү х
вирилерин дужаар дутайында күрүн
биле хуусаа бетинде узе санашка
Колхозтун акша оругалыа буаду
ге-сан-хез планында көрүлгөн 35
мун рубльге узу 394 494 рубль
болгаш. Арыг орула - 95555 рубль.

Партбиро, артедийн баштаар ч
ри чангыс дем-биле ажилдап, бол
нуу ажалында калыпк массалар
даанып келгенини ачкынына. Си
тинилге чепи алынаар арталы
болганын демелгээр керек. Бугу аг
дышкыннирницң талазы-биле ул
тедкимчени берсе комсомолдула
кедэ Совет, хозожоннер чөвтүл
эш-хуузуна сулу, улуз друкни
ның кечкигерин көргүзүп келген

бедиктерже

езиниң дугалары тудар, мал болгаш
чүчүрлэр ажалында хей күш үнөр ажилла
нны механизмастар талазы-биле соци
алисти хүлээлгелер адынган.

Будугуле даалгаларны күсүктө
ни болгаш ажыр күсүктенин дөшн и
медде төлөвирин чаз системаза
баш ажилдап кылган. Чыдала ады
социалисти хүлээлгенин чус хутду
куну авес күсүктенин хойтуга зө
чүтүгенин аыты бээр; сүт саалда

Э р г и л д е

ны болгаш бѳылаалары камгал
доруктуларынын талазы-биле чыл
хушээлерин куустектен саанчы
ларанын машина бээр, а комплекс
лиг бригадалын бригадалорну ууртук
коллективинге хушээлерини бур
коруугадыр айлы-биле куустекти
чепил алган тавамызгаза «ИЖ»
мотоцикл-биле шаңнадыр. Матери
лиг буудургале хаара туттугунан е
же-даа колхозчуларга шаңналдар
болгаш пландан дашкаар продукци
булдугени дээш немесе телевидени
ни баэрин коргон.

Ан уезе колхозта беш чыл план
нынын бирги чынында алган ху
шээлелерини хууса бетинде куус
тилди дээш чаршы калбарган. Парти
яның XIII съездинин төлөнтүг утку
ру дээр демисешпишаан, колхозто
малчыларны курбегне сут садары
кувалтан ооналдызын 102 кууга,
сектектен март 3-те-ле рапорттаан,
март 12-те эдиз дукарини курб
чагыны 103,8 угу куустеккен.

Бистия хойжуларымыс мал кы
тагалдымышкынни чедикшинки
уучамчалан туур. Март 13-те ко
хозтук төртүр хойларынның 68 хо
раанагынан. Чус төвүр хой
дуарынгар 83 хураган камгалпа
лынган. Оон ап көргө, чус төвү
тойга оонаштыр 96 хураган эвес,
100-гу алырынны буттур арасы
бар. Хойжолар коммунистер Оска
лов Берзи болгаш Донгак Сундуй-о
лозаре көргүзүлгерин болган, ола
рыны козаныраанда 30—35 хой
айыстан.

Таяажылар часка кууженишки
ниг белеткегини туур. Олар техни
ки хынамчалыг белетпек, шөлдө

Чаа бединтерже

едек сөөртүп, хову турлагларын ирүзүм-рип, шимеп турарлар. Тарылган мм ула-кыска хуусаада чорүлүр, тараа, ногонназаш-болгаш мал чөмү культуранарынын ыр, ол байлак дүжүдүн алыр дээш, бүн баш чүүлдерни кылып турар бис.

Т. ПИЧЕН-ООЛ,
СЭКП-ниц XXII съездини атты
Колхозтун баргазы,
Н. ДЕСПИЖЕН,
партибүро секретары,
А. СОТПА,
агроном.

Чоюн-Хемчик район.

Фото С. ФОНТИСТОВУУ.

САГЫШ САЛЫШКЫНГА ХАРЫ—КҮШ-АЖЫЛ

СЭБП-нин XXII съездин аттыг
колхозтун даргазы,
Н. ДЕСПИЖЕН,
партийно секретары,
А. СОПА,
агроном.
Чөөн-Хемчик район.

Фото С. ФОНТИСТОВУУ.

ЧУРУНТА: О. Бегзи хураганда, анын аразында.

Фото С. Феоктистовуу.

ТӨӨГҮНҮҮ ТУРАСКААЛАД АРЫН КАМГАЛААР

ССРЭ-нің ұлутуң артизи, ССРЭ-нің Күрүн шаңнаһын лауреади Илья Семенич Коляковичиң концерт-күсөккү ажил чорудулаа (1963—1965 чылдарың программалары) дэи Горькийиң күрүн филармония, Москваиң күрүн филармония, Лениниң шаңнаһы тир-сир кылдыр саадаһа килгис.

ЧУРУКТА: И. С. Коляковичиң элчегил концерт программасын бестетип олурары.

Фото А. Кошкы биле В. Матюковту. СЭТА-ның фотохроникасы.

«АТ ЭРГЕЛЕКЧИЗИ»

Тере-Хөлге бир сургакчы чед берген дугайында баштап чуга бар. Ол кижиге айт мунар хөйчү чок турган джир. Та бир-ле ырак орукка чорааш, айт-кежи чурулган чүве, та чылгы мал хөдөгенин өйү эрген деп пат-ла бүзүрөөн кижиге!

Ол сургакчы кайнаар баар чөөр дэи, айтырып-ла эгелдэн:

— Картыже түнү-биле баары?

— Айт-биле.

— А Балкытыже?

— База.

Дыңнап алганы черлериниң шунтузун айтканын машина азы самотлет-биле чедер чер тыппаан.

Бо баштап чугада Тере-Хөлге айт транспортунуң чугула учур-дугула чылгы чеге илереткен. Шыңнап-ла, кайлаар-даа чедерде, ээгиң тевең, элестирер олурар, сактадыр чедир, салгыны арнын кыксыр апаар.

— Бинаар-инаар баар-дыр, эштер, «Ат эргелекчи» маалым адыр-дыр — деп, колхозтун үдүр-туктулары бо-ла дугурушкан олургу-лаар.

Эсеринде чал олурган, эстенде-дир челикан Хөд Сундуйун «Ат

Күрүнниң политиктиг арны че-же-даа өскөргө, чоңуун кылдыр каан тураскааларын, оларны кы-лыг аныгың тергилдинде, кажан кылганын барымтаалайын камга-лаары — күрүнниң, ялтинин хө-рө деп Владимир Ильич үнелер кө-ргөн. Ол улут сагыш салышкынны түнелде славянарны, Крым ку-руненин, Кавказтың болгаш Ортаа Азияның уаустарының төөгүнү кайтамчык тураскаалары бүтүн кам-галатканын артып турар.

Тывага кадыг амырдалыг улус-тар чурттап турганын херечилеп ту-рар тураскаалар дика хей. Канды-даа эң ховуларга, шаттарга, бедик тайгаларың баштарыга чорааш, турган чериндерден эгелеш, бодуна-ры долгандыр эң хайгааралыг шин-чилеп көрүндөн: бир-ле шагда ааа кижиге чораанын көрүп каар силер.

Эрте шагда чурттап турган кижилер-ниң силерге дыңналас чугаазиң, даажын салгыжынара дыймап, силер-ге кыалбас амыл, шимчээшкенин, дурузун салгыжынара тодогай көрө-дөр силер. Тыва черде көжөөлөр, базырык хоруннар, эрги түрк дил-

дик хаяла, көжөөлөр бижимелери, хаяларга, чалымнара турумалар, чигиңгит джир суггарыла буга-лар-биле болгаш малгаз херим-ши-жөөлөр-биле эң-не байлак. Ол турас-каалар бистин төөгүстү биске чүт-те хөйиң-ле чугаалайын, өскө-нүн барык-ла «эрни шимчеп» турар. А олар эртеденерге шугт-ла чуга-лап туралар. Ичиганаш ол турас-кааларын камгалаары — кижиге бу-рузунуң хулаагези. Оон ангыла Ты-вааның эрги төөгүзү бугурун болгаш маргылаалыг бодалар-биле, кам-дыкта даап-бодашкынар-биле би-життинип турарындан ол тураскаа-ларны камгалаары улам чугула бооп турар.

Идыг турбуже Кызыл-Сугууг Ба-ля-Кол биле Эзбек аразында хову-ларга, ылангыг Сугууг-Хемниң иш-тине, дыка хей көжөөлөрдө түрк дил кырында шигиңгиттер бижим-елерин үнүрүтүмөс кылдыр соктап, бузуп үрөп турары, Чан-Хемикте, Бай-Тайгада болгаш өскө-лаа черле-де базырыктарын даажын тузутта хереклеп турары, көжөөлөрин трак-

торлар-биле тура тырттырып үрөп турары, Чадаанада болгаш Сут-Хөдө херим-шижөөлөрн үрөп, тузутта хе-регеп турары дыка токумзаның. Тураскааларын камгалаар дугайың-да чер-чер Советтери, өскө-лаа орга-низациялар кандыг-лаа ажил чору-тайып турар.

Оон ыдай дыка хей көжөөлөрин Кызыла музейин болгаш артем-шинчиле институтуна чанында чыып каан чыдар. Бир эвес оларны кайы черден, кажан эгелегенин та-даргай биживей база ол көжөөнү туруп алган ичинге бортта көжө-турган дээрин херечилеп турар дем-лек кылбайн, ал турар болза, өк-таш азы болур ийик. Оон орунута ол көжө-ол-ла чертеге тураа эки. Чалгыс черге болуп каан көжөөн ол чертеге тургузун шигиңгиттер чер-де эки, чөт дээр көжө-турган чериниң дугайында каныг-бир, ам-дызында биске билимнэйн турар чажыт чүдүлдерин херечилеп болуп төөгүтэ чалай арымын ачкып бе-рип болур болгай. Оон ангыла чүс-чүс-мун чыларда кам катат төөгү аржыларын эртин келген турас-

каалдарын барып-барып бистин үе-лесте камгалайын баар дээрке ка-жын болур. Тывада көжөөлөрин ту-руп чыыр дээр эн Вайштинниң дөөнү мен шыл эвес деп санаар мен.

Хүрөөлөрин колдаан, камгыт-тарын мангыдан шүтүп, сиңип каан, чуруп каан бурганнары, сан-скрит дил кырында бижиттинген хей судурлар, оон ичинде тоолар, шү-дүлгелер хей-хөй-биле чок кыл-дылган. Ыңчалда-да оларның дыка хөй куйларда, уургайлар ичинде аптараларда шыгжатканын чыдар-лар. Ол улут өрөктинг төөгүтө үнелиг чүдүлдерин арааттарың мал, алу-бу-ле даштыкыдан салып эгелген бол-гай. Ону үрөвей камгалап чырыр чугула ажил болур учурут. Маана аитор чамдык билер шыгжаныларын бортта бижиттериниң кырыга кел-ген, ол шыгжанылар херечтен тиле бээрине деп чүе салгыжына кирип келгенин, оскып тытып кады.

Черде кыды чүдүлдерин серемчиле-диг чыга чогуур. Ону шыжаан ки-жи, бодыкка, бир эвес дирит бар-ла болза, кажан каныг-бир кижиге тып алзын деп күзөсө болгай.

Мен бодарымга тураскаалар кам-галалымын ичиндеги улут ажил чо-руулар учурут. Район дөвөкчөндө бар турар тураскаалары: көжө-лөри, багыры-хоруннары, чүрү-бугаларын, төөгүдө кижилер туртап турган куйларын (ыдыг куйлар Бай-Тайгада бар), төөгүнүң үжө-оруктарың үчкөк ап, оон район чартызын тургузар учурут. Чаа-чаа тураскааларын тывар билип ор-ганизациялар. Чалгыс үеде шолочы-ларны, пионерлерниң полготарын чорулары чугула.

Тураскааларын үрөүр, төөгөдө-ри чөпшөөр чокка казар, тайгалар кырында лаш оозаларын бугар бол-гаш оон-лаа өскө хөдө чедирер чору-тарын коюу дугулаа көрү учурут.

Тураскааларын камгалаар, өөр-көн көрүк бистин бурунгалары-нысты дугулап турар шырыма ду-дускесте хайлыларын, бистин төөгү-үтө үнелиг арымын ачкып болур ийик.

Ф. СЕГЛЕНЕЙ.

Кызыл-Мажалык сугу.

ХАРААДАНЧЫГ

Улуг-Хем районунда Жданов атыг колхозунун Ийн-Тал дөвөкчө-ринде эң аки дүжүт бээр черлериниң березин 200 ажыг та шөдүт, чалгыс үеде 4 кодаан хой чайлаар Чанек деп чер бар. Ол черин 1965 ажил-аткы чылдыда ажиллавын, а 1966 чылда ажиллавын-биле адырмы каан турган.

Ында 60 хире кижиге чурттап бо-лур байым-да, столовая туруп бо-лур борбак байым-да бар. Таң-ның олурар бажын, 400 тонна үрө-ниң кирер склад база-ла бар. Биче-жек сууружаш хөйиңгит турганын билер бис.

Сууружаштың амыг байдыкы кандыгы? Ийн өрөк бажымын оозагымың рамалары ында-мында чытылар. Наралары, шалалары төвөр чыгаан. Ичинге чалгы үеде инектер сериктенип чайлаан. 400 тонна тараа кирер складтын хери-

м-даа чок. Шаадык мөңкүч чо-раа чоңуун бузуп каапкан кыштап чурту сагышка кирер.

Часкы-хову ажилы чооктуулаан. Чоокке хөй механизаторлар чурта-лары чугаажа. А оларны камгыт оран-савага чуртаалары? Ийн-Тал салгырың эргелекчиң Бауудан бо айтканың салгыга, кулаан кыс-кап, оран-сава үрөгелдеринге дегес. Ол дугайында акт шифа иш-тинде бар дээр-биле кызыгаарла-тыкпын наар.

Ол кышак Улуг-Алаак деп черде 100 инек кирер кайжа бар. Ук ка-лаага бо чылын инектер кышта-лаан. Ам ол кышакы көр болза, «эргез» шалгай берген.

Жданов атыг колхозтун башта-р чери кандыг хөмчөгөри алып деп турар ирги дээрин ийн-талчылар дыңнап туралар.

К. ТЕМИР-ХАЯ.

18-тиң комитетинде

ЖЕНЕВА. Март 17. (СЭТА). Чө-сөтөлгөнүң дүжүр талаш-биле 18-тиң Комитетиниң бөгүтү хуралында Канаданың төлөлекчи-зи Бюрис биле Италияны төлөкчи-зи Кавалетти олар санал берген. Ке-меттерге чалгыр бүдүмелдерин дай-ын соругаларыңа бүдүрүни хо-руур дугайында болгаш адрозуу чектенип чедирер стратегия херек-селдерин бүдүрүни болгаш чаары-рын сонсалыр дугайында АКШ-тын саналдарын олар бүтүн-биле дөг-көн.

АКШ-тын бо-даа база өскө-даа са-валдарыңа женева чугаалажыш-кынарың хой киркиччилер дег-көнү, чүтө дээрке ол саналдар чөсөтөлгөнүң дүжүр талаш-биле хөмчөгөр эвес болуп турар дээрин мөөн мурунда дыйнаткан.

Ында хайгааракчыларын дем-делеп турары-биле алырга, бо мөө-рөгөй хөмчөгөр чөсөтөлгөнүң иш-тиниң бүтү-мнэи болгаш бүтүн дү-жүрүн боттандырар талаш-биле херек кырында ажилгыт хөмчөгөр-лөй канча-даа солуп шыдаас. Ба-рымы талашыңа күрүнелерин кирип келген кыдыг эрги саналдары чүтө үнө уламдыктырып, амыг үнениң чугула айтканы — чөсөтөлгөнүң-кинин бүтү-мнэи болгаш бүтүн дү-жүрүн, шигиңгиттерден тай-лап турар деп болалды журналист бөлүтөр санап турар.

атлантика экилелиң «хөвирин өскө-р» дугайында генерал де Голльдун негеделериниң түнелде-де тургустунуң келген байлады калы көрү жүрүдү деп, Эрхард ме-делди.

Ында америка агрессияга ха-маарыштыр Боннуң политиканың айттыр, нацистеринге демдел-ген болза, америка интервенцлер-ге болгаш оларның сайгон чалга-рынга «материалдыг дуураалык» көргүзүргө барып-герман чалаа мурунку хөдөөр белек.

Шыңнык

ТИЛЕКЧИЛЕРНИҢ КӨРГҮЗҮҮ

Эркен дыйтанар хүнде Кызыл-Мажалык суурга боо алырга, хөй шыдырага, шыгыне болгаш Ак-Дөвүк хөвөй биле Кызыл-Мажалык суурун хөккөйчилериниң мар-гылаазы болуп эрген.

50 метр черге 10 ок-биле кара алар маргылаага 25 хөдөөкчө кирешкен. О. Чурулбай 81 саны аттап бирги, М. Кок ийги. К. Сид-дан-оол үшүк черин алган. Шыкы болгаш хөй шыдыра маргылаа-зын Ч. Кок, С. Очур, Б. Монгуш олар тилдэн. Мажиктук хөккөйге Кызыл-Мажалык 14:1 саны биле оюну төндүрүп, ак-дөвүкчи-ларны чаа уткан.

Г. ИРГИТ.

Республиканың хөгжүм-шии театрынга

Моон өдөөндө шиинер үнөр:

март 19-та Г. Заловскаяның «ПАНА ДУЛЬСКИЙНЫ МОРАЛЫ» (орус дылга)	март 23-те А. Мовзонун «КОНСТАНТИН ЗАСЛОНОВ» (тыва дылга)	март 26-да В. Бек-оолдун «САМБАЖЫН»
март 20-да А. Островскийниң «МЫ БИТТЫН САГЫЖЫ ТАЙГА БАЖЫНДА» (тыва дылга)	март 24-те С. Пюрбинун «ЫНАНШЫЛДЫ КАМНААР ХЕРЕК»	Бо шиинер кезекчинин 7 ша-та эгелээр.
март 22-де Б. Лаврентьевтиң «АДАНЫ ХУНДУЛЕ» (орус дылга)	март 25-те Б. Симонювун «ОРУС НИКИЛЕР» (орус дылга)	март 27-де В. Бек-оолдун «ХАЙЫРАН-БОТ»
Хүндүскүн 12 шакта болур.		

ТК-ның медеглели

ХАНОЙ. Март 17. (СЭТА). Му-руну Вьетнамың Хосталгалың на-ционал фронтунун Тен Комитет медеглели парлап үндүрүп, америка агрессорларын хоран бүдүмелдерин ажиллап турарын ында шигиңгиттер бүтү шал турар. Ол дугайын Вьет-нам информас агентлиги «Хосталга» агентлигин дыйчтанын барым-даалаан, дыйнаткан.

Хосталгалың национал фронтунун медицина комитетиниң болгаш Кызыл крест инициативин чоруткан шигиңгиттериниң медеглери-биле алырга, 1965 чылда Муруну Вьетнамың 45 мөжуларың дөвөкчөндө хоран бүдүмелдерин чашкан деп чүве билиңген дээрин медеглде чугаа-лап турар. Ол хоран бүдүмелдерин каш-чак мук кижиге. Түс черин чоңуун 56 хуузу хорананган чөмөн чөмөниң, түнелдине ижин аарымдан араан.

Америка араатаннар Муруну Вьет-намга хоран хаммактарын ажил-лавышкан, 1964 чылда 500.000 гектар шөлө арта-зымны, чикис садтарын, рис шөлүн болгаш 1965 чылда — 700.000 гектар шөлүн дүжүдүн чок кылганын медеглде айттып турар.

Муруну Вьетнамга хораннаар бүдүмелдерин ажиллап турар америка агрессорларын кемип үлгүдөгиле-рин доктадыр-биле эң шигиңгиттер хөмчөгөрлөр алып деп дегей-ниң бүтү чактарың, массалыг органи-зацияларын болгаш бүтү улустарын Муруну Вьетнамың Хосталга-зымың национал фронтунун Тен Комитет кийгырып турарын меде-глде чугаалап турар.

Чөвүлел хурал доозулган

БАИР. Март 17. (СЭТА). Араб чурттарың чазактар баштыңнарың Баире март 14-те эгелен чөвүлел хуралы бөгүн болгун ажилы дооз-кан.

Чөвүлел хуралың доосту-биле парлап үндүргөн болгаш МЕН аген-тиледик дыйчтык медеглде чугаалап турары болза, оон киркиччи-леринге көрдүрүр-биле кирген бүтү-ле резолюцияларын чалгыс үн-биле хулап алган.

Империалист бүтү өңүчү-чөңгөлөргө үдүр чалгыс аай фронт-биле боттарыңың демисежир деп турарын араб чурттарың чазактар баштың-нары медеглде медеглдэн.

Африканың болгаш Азияның хосталгалыг шимчээшкенин боттары-нын дегип турар дугайыңа база колонизация оон бүтү хөвирлери-биле калы ууткаарыңа, дегейиниң маргылаалыг айткыларын тайбың ар-галар-биле шигиңгиттеринге болгаш бүтү дегейге тайбыны камгала-рынга үндөшүткөнгө кажа-даа катышпастыг политикаыңа боттары-нын чүткүлүнү дугайың чазактар баштыңнарыңа база медеглдэн.

Аравий чартык өртүлүтүн муруну чүгүдө англия колонизация эр-ге-чарыгарың чоруду турары дериң үлгүдөгилерин, терорист болгаш массалыг түдүп хоргашкының политикаыңа чөвүлел хура-лын киркиччилерин бүтү шал көргөн. КНО-нун Аден талаш-биле ре-зюлюцияларын күчүдери дөж олар саналдаан. Ол районун араб чоңунуң хосталга болгаш замаарышпас чөргө эргези бо резолюциялар багыткан турар.

Патриоттарның чедишикинери

ЗАНЗИБАР. Март 17. (СЭТА). Мо-забиктиң хосталгалы дөж демисе-жирер соңуң үеде португали колонизаторларга үдүр дайын чору-дугаларын күчүлгөдөгиле болгаш колонизация шигиңгиттерин бижигилген черлеринге халлаашкы-нын хүн бүрдө чорудуп турар. Па-триоттарның отрядтарың маажалыг шигиңгиттериниң калы оон солдатта-рыңа чок кылган. Португали шиги-нгер-биле тузучушкынара демисе-жирерин хунаан алган чөсөтөлгө-ниң куруузу америка бүдүрүткени болган.

Канцлер Эрхардтың чугаазы

БОНН. Март 17. (СЭТА). Дүң не-лөө барым-герман телевидение дыйчыштыр чүтө чугаалап турган, канцлер Эрхард «соңу-алаткыны блоктуң шериг структуралың өскө-р» дугайында президент де Голльдуң саналдарыңа удуралган.

НАТО-нун кризисин уузукары-биле Францияны президентиниң санал-дары турар оруктарыңың дуга-йыңа «сугаа-даа болбас учурут» деп, ол демделдэн.

«Бирги эчелдеге НАТО талаш-биле экилелиң 14 күрүндө» соңу

атлантика экилелиң «хөвирин өскө-р» дугайында генерал де Голльдун негеделериниң түнелде-де тургустунуң келген байлады калы көрү жүрүдү деп, Эрхард ме-делди.

Ында америка агрессияга ха-маарыштыр Боннуң политиканың айттыр, нацистеринге демдел-ген болза, америка интервенцлер-ге болгаш оларның сайгон чалга-рынга «материалдыг дуураалык» көргүзүргө барып-герман чалаа мурунку хөдөөр белек.

ДЫННАДЫГ

1966 чылдың март 25-те эртегиңниң 10 шакта Тыва респот-республиканың кулуунга (Шетиниң-Кравченко кулунузу № 30) Се-сердиг селлопузуну хууучуларың өтөт-соңугулаа хуралы бо-лур. Соңугуттуран төлөлекчилер айткан шакта бүтүн келген ту-рарын дыңнадып тур.

Селлопуң баштаар чери.

ЧАРЛАЛ

Оттулар чүдүлдер сайгарар талаш-биле республика конторазы-ның чоңа, бүдүрүлгелер болгаш албан черлериниң удуртукчула-рынга дыңнадыр болза 1966 чылда оттулар чүдү хандырылганың талаш-биле дараакында чүрүм доктааткан:

1. Чоңу оттулар чүдү-биле 1966 чылдың август 1-ге чедир хандырыр.

2. Школа-уруглар албан черлерин болгаш амырдал-хандырыл-га организацияларын 1966 чылдың июль 15-не чедир хандырыр.

3. Улетир болгаш туудт организмдерин, электростанцияны болгаш өскө-даа (албан черлериниң) оттулар чүдүге негеделен чылдың баштагы чартында 70 хуузу хандырыр болгаш артын 30 хуузу дөртүк шактада хандырыр.

Өтөр Часкы, чалгыс чө-кышкы бөзөткөниң алырны эң-не эки үеи ол. Оттулар чүдү талаш-биле эргезок чугула кура-ларың чогуур өңүдө кылмы алынар!

АДМИНИСТРАЦИЯ.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АФРЕЗУ:

КАРА-БЫТ БОЛГАШ АНАА УДУР ДЕМИСЕЛ

Кижигиң чурттап турар чери-ге кара-быттар бо-ла таварыш берип болур. Олар 1000 ажыг хө-лөриг болур. Кара-быттарның чурттаар хуусааы ала-бүрү. Чыжээлөргө, кижиге замаарыш-кан кара-быт 513 хире хонукта чурттаар, иттиң кара-быды — 234 болгаш хысыяны (аскыр-деге-ниң) кара-быды 100 хонук чурт-таар.

Кара-быттар кижигиң болгаш дирит амытаннарың ханын чөмө-нениң чурттаар. Олар болза бир даяг амытанан өскө бир амы-танга азы андан кижиге шилчип берип болур, чыжээлөргө, иттиң, моортайлаа, аскыр-деген, көсө-булардан болгаш өскө-лаа амы-таналардан кижиге дамчы берип болур.

Бир кара-быт бодунуң амыл-дымың дугурунда 500 хире чуртаары төртүр. Кара-быттар ол чуртааларын кургап боткарта, бөдүк доозутта төртүр каалар. Төрүкениңиң сооода 3—5 хон-гада чуртаалардан сиргелер үдүп келгээр, олар тускай,

макыстаткан эвес амыдыраар. Буттары чон ол шылгышкы мп-наш сиргелер 4—5 неделя эртеке соода бөдүлү кара-бытсын кел-лр. Сиргелериниң болгаш кара-бытсын келгелериниң өөрө чөмө-нө, температурадан болгаш шык-таан хамааркыр. Шык элөөш болза, сиргелер оокум өөр, ына-аарга температура 22 градус соок болгаш шык 40 хуу турда, олар өлгүлөп каар.

Кара-быттар 25 ала-бүрү аар-гыларың тарадыкыны болуп болур, чыжээлөргө, чуна, тула-ремил, шигиңгиттер тиф болгаш өскө-лаа амытаннар кара-быт-тар халлаар. Ылангыг аскыр-дегелер, күсөөлөр, кодаңнар, өр-гелер болгаш өскө-лаа амытаннар туларияңа дээр аарык-биле бо-ла аарык берилер. Кара-быттар аарыг амытаннан кижиге чедип келгеш, ову аарыгыты болур. Туларияңа дээр ол аарык-биле

халлавырларың бээр кандыгы дээр кара-быт кижиге ыма-рыштар, оон чышыма бээр.

Кара-быттарны өлүп көвүдө-рин болдурбайн барып болур, ол соруу-биле чогуур өйүдө ба-жың шалымың чарык черлерин сымсыр, ову үсүр бөдүк-биле бөдүр, алыштулары эки кыр-каар чегер. Бажың иштин дү-нүз аштап арылар, оортан ха-мык хир-чамы үндүрер, ала-бү-рү өлүп-камыс чүдөлөр, ала-бү-рү артыкчыны уузкаар, ына-аарга чычкан савадларыңа хө-вириниң болгаш өскө-лаа ыма-кы чүдүлдерин доураана аштаар учурут. Шааың айда 3-тен ала-бүрү эвес чур турар. Хөй хо-руу кыды бөрү шигиңгиттер чо-гуу оны арылап чурт. Шааың чурда, чылгыт сугга керексиз бир хууна 4 шопулак кылдыр холуп алган, оон-биле чурт. Өң-үр даштар-биле кылгаш шааы

чуурда, 100 грамм лады 300 грамм кышпаарга болгаш 600 грамм ДД-ге холаш, оон-биле чурт.

Кара-быттарны уузкаарда, ДД-ни, иреттүмү, гексалхо-раның ажиллаар. Оон ымай 1 дөрбөлчиг метрге 2—3 грамм пре-парат оонакыр кылдыр хөдөө-сүтү сугга экилдерин алган база ажиллаар. Ычанга ол препараттар-биле шалыңың чарыктарың, алыштуларың хөс черлерин, ыт болгаш моортан чыдар черлерин чаа-ла чаап, оларны төп кылдылар. Ону кы-чаар кылган соода бажың иш-тин 2—3 шак ичинде кижиге кир-бейн тургузар болгаш ханы оон сооңуңа эң чурт, арылар бол-гаш чаа аштаар.

Кара-быттарны пдык-хөстөн, хөйлө-чүвүрдөн болгаш шугла-

мыр чүдүлдерден арылаарда, дем-ли-ле препараттарың бир комп-лет хөлөк 15—20 грамм порошок оонакыр кылдыр ажиллаар, ы-чанга ол хөлөк 2—3 шак иш-тинде чажың наар болгаш оон соода хөптөриң чаа арылап, кантаар.

Бажыңда тууду турар мал-ма-ланың ДД сава-биле болгаш гексалхоран-биле үргүлчү чүр турар. Азы оларны шак мынаар бөзөткөр холуг-биле чурт: бир литр сугга 300 грамм саваың